

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹

ลลิตา บุญโรจน์²

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 161/1 เพื่อแก้ปัญหการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในวัตถุประสงค์ที่มีใช้เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างแท้จริง โดยมาตรานี้ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจยกฟ้องได้ตั้งแต่ในชั้นก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง หากปรากฏว่าเป็นการฟ้องคดีที่ไม่สุจริตเพื่อกลั่นแกล้งเอาเปรียบจำเลย โดยปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายและการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตใน การฟ้องคดีเพื่อประสงค์ที่จะกลั่นแกล้งฟ้องร้องบุคคลโดยใช้กระบวนการยุติธรรม เป็นเครื่องมือ ซึ่งการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต บิดเบือน ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น มีลักษณะพิเศษของการฟ้องคดีอันเป็นการยืดระยะเวลาในการฟ้องร้องและต่อสู้คดีทำให้ในระหว่างทางผู้ถูกฟ้องต้องสูญเสียเงินทองและเวลาในการเข้าสู่คดีโดยไม่จำเป็น รวมทั้งเป็นการบั่นทอนขวัญและกำลังใจของผู้ถูกฟ้องทำให้เกิดความเกรงกลัวต่อการที่จะออกมาพูดหรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ อันถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ซึ่งแนวทางการป้องกันการฟ้องกลั่นแกล้งในคดีอาญาที่ผ่านมา มีข้อเสนอจากสำนักงานศาลยุติธรรมให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อป้องกันการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยมีเจตนาไม่สุจริต โดยกำหนดวิธีการป้องกันการกลั่นแกล้งฟ้องคดีอาญาไว้ในมาตรา 161/1 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ก่อนนัดไต่สวนมูลฟ้อง หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่า โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าผลประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ศาลจะมีคำสั่งไม่ประทับฟ้องนั้นก็ได้ และห้ามโจทก์ยื่นฟ้องคดีนั้นอีก”

โดยสรุปแล้วข้อเสนอและการแก้ไขกฎหมายอาญาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการระงับยับยั้งการฟ้องกลั่นแกล้งเมื่อถึงชั้นศาลเท่านั้น แต่ในกรณีที่โจทก์ซึ่งเป็นเอกชนหรือหน่วยงานรัฐ ได้เข้าแจ้งความต่อตำรวจให้ดำเนินคดีแก่นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งตำรวจจะส่งสำนวนให้อัยการพิจารณาสั่งฟ้องศาลต่อไปนั้น กฎหมายยังไม่อาจจะยับยั้งกระบวนการฟ้องกลั่นแกล้งตั้งแต่ขั้นนี้ได้ ทำให้ชาวบ้านที่ถูกฟ้องกลั่นแกล้งในหลายกรณีต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการทำมาหากินเพื่อเดินทางไปรายงานตัว

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์สุพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาเขตเชียงใหม่ สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดเชียงใหม่ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ต่อพนักงานอัยการบ่อยครั้ง จนกว่าพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องต่อศาล ซึ่งใช้เวลานานหลายเดือนหรือบางกรณีหลายปี ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขของผู้ถูกฟ้องกลั่นแกล้งทั้งสิ้น

ในช่วงหลายปีมานี้ มีตัวอย่างการฟ้องคดีในลักษณะ SLAPP หรือ การฟ้องกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยตามสถิติที่มีการรวบรวมโดยสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนในปี พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2565 พบว่า การฟ้อง SLAPP มักมุ่งกระทำต่อชาวบ้านมากที่สุด โดยคิดเป็น 78% ของเป้าหมาย ถัดมาคือกลุ่มนักกิจกรรม ประมาณ 10% รวมทั้งสื่อมวลชนและนักวิชาการ

ผู้ศึกษามีความเห็นเห็นว่า แม้ว่าประเทศไทยจะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 ให้ศาลมีอำนาจยกฟ้องคดีรูปแบบดังกล่าวได้ หากศาลเห็นว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะกลั่นแกล้ง แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า มาตราดังกล่าวไม่ถูกนำมาปรับใช้โดยศาล โดยเหตุผลเนื่องจากมาตราดังกล่าวให้อำนาจศาลใช้กว้างเกินไป และยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนซึ่งนำไปสู่ปัญหาการให้อำนาจศาลมีคำสั่งยกฟ้องโจทก์ตามมาตรา 161/1 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยไม่เปิดโอกาสให้โจทก์พิสูจน์ความสุจริต เนื่องจากการยกฟ้องตามมาตราดังกล่าว ห้ามให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันต่อศาลที่เป็นเรื่องยากเป็นการตัดสิทธิในการฟ้องคดีของโจทก์ ทำให้ศาลมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ดุลยพินิจและพิจารณาและตัดสินอย่างรอบคอบว่าการฟ้องคดีของโจทก์เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือไม่ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปัจจุบันยังไม่มีแนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการฟ้องกลั่นแกล้ง ดังนั้น จึงต้องเปิดโอกาสให้โจทก์สามารถพิสูจน์ความสุจริตของตนในการใช้สิทธิฟ้องคดีของโจทก์แก่ศาลได้ เพื่อให้ศาลปราศจากความสงสัยในการใช้สิทธิฟ้องของโจทก์

ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยเป็นระบบกล่าวหาที่แยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจากการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล โดยให้สิทธิพนักงานอัยการและผู้เสียหาย เป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาล ส่วนระบบการค้นหาความจริง เป็นระบบผสมที่ให้ผู้ความและศาลร่วมค้นหาความจริง แต่ในทางปฏิบัติหากฟ้องถูกต้องตามกฎหมายศาลมักใช้ดุลพินิจประทับฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์โดยไม่ไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งต่างจากคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องตามกฎหมายกำหนด ตลอดจนสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และพิจารณาคดีมีเงื่อนไขข้อจำกัดไม่เท่ากัน และแม้ปัจจุบันจะมีการเพิ่มบทบาทการค้นหาความจริงของศาลในเชิงรุกหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนไต่สวนมูลฟ้องกรณีการฟ้องคดีอาญาของราษฎรโดยไม่สุจริตแล้วให้ศาลยกฟ้อง หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้อง กรณีการค้นหาความจริงด้วยตนเองโดยเรียกพยานหลักฐานมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควรก็ตาม แต่ภายใต้ระบบกล่าวหาที่ส่งผลให้ศาลมีทัศนคติลักษณะวางเฉยเชิงรับและเป็นกลางไม่กระตือรือร้น ทำให้กลไกการกลั่นกรองคดีทั้งก่อนศาลประทับฟ้องและชั้นพิจารณาขาดประสิทธิภาพและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการเพิ่มเติมมาตรา 161/1 ขึ้นมาแสดงถึงความต้องการของศาล หรือบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องการแก้ปัญหาการฟ้องกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นเพื่อให้ศาลมีโอกาสยกฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีตามปกติ และไม่ต้องไต่สวน

มูลฟ้องด้วย จากข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องกลั่นแกล้ง ในคดีอาญา ตามมาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีเหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

จากการศึกษาพบว่า การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 ยังคงไม่ชัดเจนทางด้านกฎหมายและยังคงมีปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประการ แยกพิจารณาเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ไม่สุจริต” ตามวรรคหนึ่งแห่งมาตรา 161/1 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์หาความปรากฏต่อศาลเอง หรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบจำเลยโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนี้อีก” จะเห็นได้ว่าในการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายว่าประการใด จึงจะเป็นกรณีที่โจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต เพื่อกลั่นแกล้งจำเลยหรือเอาเปรียบจำเลยนั้น บทบัญญัติมาตรา 161/1 วรรคหนึ่ง ไม่ได้จำกัดความคำว่า “ไม่สุจริต” เอาไว้อย่างชัดเจนอีกทั้ง ในระบบกฎหมายของไทยเป็นระบบกฎหมาย Civil Law ที่มีกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในทางปฏิบัติประเทศไทยมักจะบังคับใช้กฎหมายโดยยึดเอาคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายใหม่ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อ ปี พ.ศ. 2562 และยังไม่มีการพิพากษาศาลฎีกาใดที่นำมาตรา 161/1 มาปรับใช้หรือวางบรรทัดฐาน ทำให้ขาดบรรทัดฐานในการใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการฟ้องกลั่นแกล้งอีกทั้ง มาตรการลงโทษของมาตรา 161/1 ต่อโจทก์ผู้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตค่อนข้างเป็นบท เนื่องจากหากศาลยกฟ้องเพราะเหตุที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตแล้ว จะเป็นการห้ามไม่ให้โจทก์ยื่นฟ้องในข้อเท็จจริงเรื่องเดียวกันกับที่ศาลได้ทำการยกฟ้องนั้นอีก ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการนำคดีมาฟ้องของโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหาย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) คำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลผู้ที่มีอำนาจจัดการแทน ได้ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และ มาตรา 6 และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ซึ่งบัญญัติไว้ให้บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ กล่าวคือ

1) พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลไม่ว่าจะเป็นข้าราชการในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด หรือ เจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้น

2) ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลผู้ที่มีอำนาจจัดการแทน ได้ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4 มาตรา 5 และ มาตรา 6

ดังนั้น มาตรา 161/1 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงจำเป็นต้องนำหลักกฎหมายไทยและต่างประเทศมาปรับใช้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือเพื่อกลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบจำเลยโดยมุ่งหวังผลประโยชน์อย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ

2. ปัญหาเกี่ยวกับการตีความของคำว่า “ไม่สุจริต” ตามวรรคสอง แห่งมาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึง การที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร” เป็นการรับฟังข้อเท็จจริงในคดีอาญา ตามคำพิพากษาคดีอาญาอื่นมาใช้ในการตัดสินความไม่สุจริตในการฟ้องคดีอาญาในคดีอาญาปัจจุบัน ซึ่งในกรณีของคดีอาญาไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราใดที่กำหนดให้ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริง ตามคำพิพากษาของศาลคดีอื่นดังเช่นในคดีแพ่งที่มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 ที่กำหนดให้ศาลแพ่งต้องรับฟังข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาคดีอื่นเอาไว้ จึงเป็นปัญหาว่าความตามมาตรา 161/1 วรรคสอง อาจส่งผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมเนื่องจาก การห้ามไม่ให้โจทก์ที่จงใจและไม่มีความสมควรฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอื่นซึ่งถึงที่สุดฟ้องคดี สิทธิของบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหรือในการฟ้องร้องการดำเนินคดีนั้น ไม่ควรได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอื่นซึ่งมิได้มีผลในทางกฎหมายหรือผลใดๆ ต่อคดีที่โจทก์ต้องการฟ้องร้องในคดีปัจจุบัน

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติในมาตรา 161/1 กกับการเลือกปฏิบัติไม่เสมอภาคภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติว่า “ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมี พยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบให้ศาลยกฟ้องและห้ามไม่ให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้ว โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย”

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้เป็นการกำหนดบังคับเฉพาะกรณีที่ราษฎรเป็น โจทก์เท่านั้น ไม่รวมถึงคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ซึ่งการบัญญัติเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการฟ้องคดีอาญาในคดีที่ราษฎรเป็น โจทก์จำนวนมากในปัจจุบันมีแนวโน้มเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต โดยไม่รวมถึงคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการได้ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วในชั้นพนักงานสอบสวน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรานี้ อีก แต่หากพิจารณาจากงานวิจัยที่มีการรวบรวมสถิติแล้ว คดีที่เป็น การฟ้องกลั่นแกล้งกลับพบว่าการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตของผู้เสียหายมักกระทำผ่านช่องทางของพนักงานอัยการมากกว่าการฟ้องคดีด้วยตนเอง อีกทั้งในทางปฏิบัติก็มีข้อมูลกรณีราษฎรร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อสั่งฟ้องและยื่นฟ้องต่อศาลอันมีข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน คือ มีคดีเป็นจำนวนมากเช่นกันที่ใช้สิทธิร้องทุกข์โดยไม่สุจริต เช่น การแจ้งความเท็จหรือการนำข้อมูลคดีทางแพ่งมาแจ้งความเป็นคดีอาญา เป็นต้น จึงเป็นการเลือกปฏิบัติขัดต่อความเสมอภาคภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ การฟ้องคดีอาญา กฎหมายกำหนดให้ราษฎรในฐานะผู้เสียหายและพนักงานอัยการมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลได้โดยอิสระต่อกันและอยู่ภายใต้กฎหมายวิธีสบัญญัติในทางอาญาเดียวกัน ดังนั้น

บทบัญญัติในมาตรา 161/1 ที่จำกัดสิทธิคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยอ้างว่าการฟ้องคดีไม่สุจริต หรือใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ข่มขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ

จากที่ได้ทำการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ศึกษาพบว่า เพื่อการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ไม่สุจริต” ตามมาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา วรรคหนึ่ง

เพิ่มเติมบทบัญญัติวรรค 3 ดังนี้

“ให้อำนาจจำเลยยื่นคำร้องก่อนการไต่สวนมูลฟ้องว่า คดีที่โจทก์ยื่นฟ้องเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต และให้ศาลทำการไต่สวนโดยไม่ชักช้า โดยให้จำเลยผู้ยื่นคำร้องมีภาระพิสูจน์ด้วยการแสดงพยานหลักฐานว่า ฟ้องโจทก์ไม่สุจริต และหากจำเลยพิสูจน์ได้ว่าคดีที่โจทก์ยื่นฟ้องนั้นไม่สุจริต และโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าคดีมีมูลและการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์จริง ให้ศาลพิพากษายกฟ้อง ”

2. ปัญหาการตีความคำว่า “ไม่สุจริต” ตามวรรคสองของมาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมวรรคสองของมาตรา 161/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากเดิมบัญญัติว่า

“ การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึง การที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย”

โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติวรรค 3 ดังนี้

“ความในวรรคสอง ให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจและพยานหลักฐานอื่นในการยกฟ้องโจทก์ ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะพิสูจน์ความสุจริตของตน”

3. ควรเพิ่มบทบัญญัติในมาตรา 161/1 กับ การเลือกปฏิบัติไม่เสมอภาคภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน จากโทษเดิมที่บัญญัติไว้ว่า

“ ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเอง หรือมี พยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือ โดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือ เอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้องและ ห้ามไม่ให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก...”

โดยแก้ไขเป็น

“ในกรณีที่ราษฎร หรือ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเอง หรือมี พยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือ โดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือ เอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้องและ ห้ามไม่ให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก...”

บรรณานุกรม

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นก่อนการ

พิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2549.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.

จรัญ ภักดีธนากุล. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษา

กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2566.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. หลักนิติธรรม(Rule of Law). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. กฎหมายรัฐธรรมนูญ : แนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร:

วิญญูชน, 2552.

บทความในวารสาร

เพลินดา ดันรังสรรค์. “หลักนิติธรรมกับประชาธิปไตย (Rule of Law and Democracy).”

จูลินิติ (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2559).

รชฎ เจริญท่า. “ระบบการฟ้องคดีโดยรัฐ.” จุลพาห 4, 13 (ตุลาคม - ธันวาคม 2539).

สมคิด ณ นคร. “การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส,” จุลพาห 11, 5 (พฤษภาคม 2507).

วิทยานิพนธ์

ไมตรีวงศ์จรศิลป์. “ข้อจำกัดการค้นหาค้นหาข้อเท็จจริงของทนายโจทก์จำเลยในคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

สมทรัพย์ นำอำนวย. “บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาค้นหาความจริงในคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สุธิดา ใจสำริด. “ปัญหากรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา : ศึกษากรณีการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563.

อดิศร ไชยคุปต์. “ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการสั่งให้ฟ้องคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา